

Ը Ն Գ Ա Ռ Ա Ջ Ե Ր Թ Ա Լ, Ա Ռ Ի Թ Ի Ն ...

Խորագրին թելադրանքը կու գայ ինձի Անգլերէն լեզուի յատկաբանութենէն — “To rise to the occasion”, Առիթը՝ կացութիւն մըն է որ կը հետեւի դէպքի մը և ունի անակնկալ ըլլալու բնոյթը: Առիթը՝ «կու գայ», «կը ստեղծուի», «կը հանդիպի», «կը ներկայանայ», նոր ու տարբեր հանգրուաններ հաստատելով՝ անհատներու, կազմակերպութիւններու և ազգերու կեանքին մէջ: Այդ առիթը՝ չոր օգուտ մը խլելու պարագայական երևոյթ մը չէ, այլ պատեհութիւն մը, որ պիտի երաշխաւորէ տեական ու իրապաշտ բարիքներու ստացումը՝ ի նպաստ անհատներու, կազմակերպութիւններու և ազգերու:

Անցնող վեց ամիսները հանդիսարանը եղան չնախատեսուած, խելքէ ու մտքէ չանցած դէպքերու՝ որոնք շփոթանքի մասնեցին հայ գաղութային և եկեղեցական առօրեան, մասնաւորաբար Սփիւռքէն ներս: Հարուածներուն սկզբնական ցնցումներէն սթափելով, չհագրագրուող համայնքներն ու Աթոռները, մշակոյթի տէր եղող ժողովուրդներու վայել վերաբերմունքով, վերահաստատեցին իրենց պողարիւնութիւնը, վերակերտեցին իրենց մտքի յատկութիւնը և հանդարտ քայլերով գիմաւորեցին դէպքերը և իմաստութեամբ չհագործեցին առիթները:

Կրկնութիւնն է մեր արիւնքամ պատմութեան: Անբացատրելի ողջմտութիւնը հայ ժողովուրդին, որ գիտէ ընդ առաջ երթալ առիթին, ինչ ձևով ալ ներկայանայ անիկա:

Հինգշաբթի, Փետր. 1ին, կը վախճանէր Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Ս. Աթոռին Պատրիարքը՝ Ամեն. Տ. Եղիշէ Արքեպս. Տէրաէրեանը: Անսպասելի էր: Լուրը տարածուեցաւ հայ ժողովուրդին — Հայրենիքի մէջ և Սփիւռքի — որ անդրադարձաւ խառն զգացումներով: Կորուստին մեծութեան հաւատացողներուն դէմ՝ սինիք ու նախա-

տական արտայայտութիւններ: Դադութներու մէջ ծառայող թիւով քսան միաբան եպիսկոպոսներ ու վարդապետներ փութացին Երուսաղէմ՝ ներքին Միաբանութեան հետ մասնակցելու թաղումին և տէր կանգնելու Ս. Աթոռի նուիրապետական յաջորդութեան: Ամերիկահայ եկեղեցոյ Արեւելեան Թեմին Առաջնորդ Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեանը, գլուխ անցնելով Թեմիս մէջ պաշտօնավարող եօթ միաբան վարդապետներուն, չընդ առաջ գնաց առիթին՝ միաբանավայել նախանձախնդրութեամբ: Թաղումը կատարուեցաւ հայրապետավայել շքեղութեամբ, Տեղապահի օրինաւոր ընտրութենէն վերջ: Սուգի քառասնօրեայ օրերուն յաջորդեց Պատրիարքական ընտրութիւնը յանձին Տեղապահ Սրբազան Հօր Դերշ. Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեանի: Պատիւ գինուորեալ Միաբանութեան, որ Ս. Աթոռոյ դիրքին ու դերին վերաբերմամբ առաւելագոյն նախանձախնդրութեամբ լեցուած՝ թոյլ չտուաւ ինքզինքին գլորուելու «հաշիւներու ճահճին», և Մարտ 22ին օրինաւորապէս ու Աթոռավայել հանդիսութեամբ զգիմաւորեց առիթը, ընտրութեամբը Ամեն. Տ. Թորգոմ Արքեպիսկ. Մանուկեանի: Ազգին զսպուած ջիղերը հանդարտեցան: Մենք բոլորս լայն չուռնջ մը ապինք. գովերգեցինք Ս. Աթոռոյ Միաբանութիւնը, որ վերցուց սուգի շղարշը Առաքելական Աթոռէն, հոն քաղմեցնելու համար անոր 96րդ գահակալը: Հրճուած ենք, որովհետեւ համոզուած ենք որ շիտակ մարդը շիտակ ժամանակին շիտակ տեղը կարելի եղաւ տեղադրել: Յարգանք Միաբանութեան և ամենաբարի մաղթանքներ՝ նորընտիր Նորին Ամենապատուութեան:

Երուսաղէմէն վերջ, Սթամպուլի Ամեն. Տ. Շնորհք Պատրիարքի անսպասելի մահը Մարտ 7ին, որ պատահեցաւ Մայր Աթոռոյ վեհարանին մէջ ամենազմայի արկածի մը հետեանքով, կրկին ցնցեց

Ազգն ու եկեղեցին։ Նորէն սուգի մէջ՝ նոր մտահոգութիւններով ծանրաբեռն։ Սթամպուլի հայութիւնը պատահածին լըր-թութեան հետ կը ցուցարբերէ համապա- ջութեան զգոնութիւն։ Շրջանայեցութեամբ տասխան զգոնութիւն։ Շրջանայեցութեամբ ու միակամ որոշադրութեամբ կը դիմա- լայէ նոր Պատրիարքական ընտրութեան կալէ նոր Պատրիարքական ընտրութեան խոչընդոտները։ Ազգին ուշադրութիւնը և անոր սրտատրոփ աղօթքներն ու բարի մաղթանքները կը յածին այդ պատմական Աթոռին վրայ փորձութեան այս շրջանին։

Ովկիանոսին այս կողմը, մեր ամի- բուն, թափուր կը մնայ Առաջնորդական Աթոռը։ Ահա ուրիշ առիթ մը, զոր պէտք է դիմաւորել զգաստ ու խոհական քայլե- րով։ Աթոռը կը ներկայացնէ Հայ Եկեղե- ցական Սփիւռքի մեծագոյն, բազմա- ու խոստմնալից թեմը, որ անցնող շուրջ 30 տարիներով իր վրայ կրեց նախկին Առաջնորդ Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկ- եանի գործունէութեան իւրայատուկ նկա- րագիրն ու ոճը։ Չլրդ դարու մօտալուտ դարձածքին դէմ, գալիք նոր ղեկավա- րութիւնը ստանձնելու է տարբեր պա- տասխանատուութիւններ և ցուցարբերու- ղեկավարի ինքնոճ յատկանիշեր, միշտ մաղիր ըլլալով անաղարտ պահել թե- մին ու Առաջնորդարանին համահայկական դէմքն ու դիրքը յաշս մեր ազգին և միջազգային եկեղեցական- քաղաքական ղեկավարութեան։ Այս եղաւ Ամերիկահա- յութեան և Թեմական Պատգամաւորներու հոգեբանութեան կորիզը երբ Մայիս 5ին Ուստրիի մէջ տարեկան Պատգամաւորա- կան Ժողովին, շրջանցելով ընտրողական ցանկին վրայ գտնուող եպիսկոպոսներու թեմանոցութիւնը, քուէներու լայն մեծա- մասնութեամբ յառաջիկայ հօրս տարինե- րու շրջանին համար 40 ի մէջ երիտասարդ վարդապետի մը վստահեցան ու յանձնե- ցին ղեկավարութեան սանձը։ Քիչ մը անտովոր այս երեւոյթը աչքի ու յօնքի պատուանքը զծագրեցին դէմքերու վրայ — վարդապետ մը որ երիտասարդ է տա- կալին։ Բայց Թեմիս բանիմաց մեծամաս- նութիւնը ողջունեց այդ ընտրութիւնը իր- րեւ իմաստուն և խոստմնալից արարք մը։

Թեմիս նորընտիր Առաջնորդը, Գերշ.

Տ. Խաժակ Մ. Վրդ. Պարոմեան անցնող տարիներուն կրցաւ ցուցարբերել դրական կեցուածք ու ջանասէր գործունէութիւն- ներ։ Ուսման հետամտութիւնը զինքը տաշաւ նիւ ետքէն վերջ ղէպի խալիտ, երևան ու երուսաղէմ։ Առաջնորդ Սրբա- զան Հօր կարգադրութեամբ, անցնող հինգ տարիներուն իրեն վստահուած Առաջնոր- դական Փոխանորդի պաշտօնը և միջ-եկե- ղեցական յարաբերութիւններու պատաս- խանատուութիւնը Հայր Սուրբին համար բացին ծանօթութեան լայն շրջանակներ և փորձառութեան օգտակար ակօսներ։ Տարւոյս փետրուար ամիսէն մինչև Մայիս, Թեմական տարադրութեամբ իրեն միակ պա- տասխանատու պաշտօնեան, Հայր Սուրբը փորձառական խոհմութեամբ շարժման մէջ պահեց Առաջնորդարանի առօրեան։ Դիտող աչքերէն (պարզ ժողովուրդէն ու պատասխանատու շրջանակներէն) չվրի- պեցան վերի հաստատունները, սրտնք Մայիս 5ին Ուստրիի մէջ անոր ապահո- վեցին Թեմին բարձրագոյն պաշտօնը։

Կ'ըսեն թէ գծախտութիւնները թի-ւով երեք պէտք է ըլլան իրենց բարկու- թիւնը յագեցնելու համար։ Արդարեւ, քանի մը շարաթներ անց Սթամպուլի տրամայէն, երրորդ գոյժը գրացի Մոն- Թրէալէն հաղորդեց վախճանումը Գանա- տահայ Թեմին Առաջնորդ Գերշ. Տ. Վաղ- ղէն Արքեպս. Քէշիշեանին, իր գրասեն- եակին մէջ, գրասեղանին ափէ։ Թուա- կանն էր Մարտ 26 և թաղումը Ապրիլ 3ին, 56 տարեկան երիտասարդ հասակին։ Տխուր դէպք մը, որ ուրիշ կորուստ մը ևս կ'աւելցնէ Հայ Եկեղեցւոյ նուիրապե- տական բարձրագոյն շարքերէն ներս։ Թէև առողջութեամբ անգոհացուցիչ պայման- ներու մէջ, բայց հանգուցեալ Սրբազանը պիտի յիշուի իր բազում ծառայութիւն- ներուն համար — Ատտիս Ապէլպայէն՝ Մարսիլիա, մինչև Միացեալ Նահանգներ ու Գանատա։ Միշտ իրենը պիտի ըլլայ նորակազմ Գանատահայ Թեմին առաջին Առաջնորդը եղած ըլլալու պատիւը։

Իր ետին կը թողու թափուր Աթոռը, որ կը ստեղծէ առիթը Գանատահայ Թե- մին ձեռնարկելու նոր Առաջնորդի մը ընտրութեան բարդ աշխատանքներուն։

Լ ՈՒ Ս Ն Ա Վ, Ե Ղ Օ Թ Ք

«Հրեհակ Ջուարթուն»

Ծառերը թաց են լուսնով,
Վանքի բակին՝ լուռ ծառեր.
Հոգիներուն մէջ տոգ՝
Մաղուով անձրեւ ու մեղմ հով:

Բակին՝ հսկայ մայրի ծառ,
Շուֆին՝ տղան են բարուեր
Աղօթելու լուսնին տակ:

Քառասուն տղա՝ հաւաքուած
Քառասուն տունէ ու տարբեր
Երկիրներէ, կ'աղօթեն
Խառանջաւրն իր շեշով,
Պատանի ըղձաւնով,
Աչքը ծառի նիւղերուն,
Ըսուերներուն կ'էկիտում՝
Շէնքի պատին, սանդուխին,
Կարծես լուսնէն ցնցուղում ...:

Երգը՝ տոգ հազարէն
Կու գայ կէտ-հաւ կէտ-արթուն,
Հովն ալ նըւագ ալեծուփ:

Պատանիներն այս ամէն
Յոյսն են իրենց ծնողին,
Յոյսը նաեւ տառապած
Ջարակոտոր իմ ազգին ...:

Ու կր նայիմ, կր լսեմ ...:

«Հրեհակ Ջուարթուն»
Մէկն գիշեր հսկէ արթուն
Որ չը մեռնի յոյսը ազգին,
Որ չը չորեայ հունքը անգին
Դրումը, ցանուա՝ մեքի դաշին
Ու հոգիին մէջ այս տոգ,
Իրենց պարման տարիքին բոց:

Անոնք նըրագ ու սիւն ըլլան
Ոչ թէ միայն իրենց մէկ տան ...
Հազարներ կան ասանդական
Ջրակոտոր ու ցիրուցան,
Ողբին ծառին պէս բնաւ ...

«Հրեհակ Ջուարթուն»
Հսկէ արթուն
Հոգիներուն

Երուսաղէմի ու Միացեալ Նահանգներու
իրենց ազգակիցներուն նման Գանատա-
հայերն ալ լրջութեամբ ու խոհական քայ-
լերով շրջող առաջ գացին՝ առիթին, և
Մայիս 12ին, Սէյնթ Քէթրինի քաղաքին
մէջ, Գանատահայ թեմին պատգամաւոր-
կան ժողովին մասնակցող պատգամաւոր-
ները յայտնեցին իրենց որոշումը թեմին,
յաջորդ Առաջնորդ ընտրելով ուրիշ երի-
տասարդ վարդապետ մը: Տրուած քուէ-
ները հոս ալ պաշտօնի կը կոչեն երիտա-
սարդ վարդապետ մը: Մտայնութեան նոր
հասանք մըն է ասիկա որ ծայր կու տայ
Առաջնորդական ընտրութիւններու կեր-
պընթացին մէջ: Կ'արժէ խորհրդածել այս
երես յիշին մասին:

Նիւ Եորք, Յունիս 1990

Նորընտիր Առաջնորդը՝ Գերշ. Տ.
Յովնան Մ. Վրդ. Տէրաէրեան, հազիւ 33
տարեկան, Ս. Էջմիածնի Միաբան, եղած
է հովիւը Թորոնթոյի ծուխին: Չինքը
չեմ տեսած և չեմ ճանչնար: Սակայն
հաւատարմութիւններ անոր ունեցած
գորգացման և ծառայելու եռուն խանդին
մասին, կու տան երաշխաւորութիւնը իմ
անձին շուրջ կատարուած ընտրութեան
արժանաւորութեան վերաբերմամբ: Մեզի
կը մնայ ազօթել ու մողթել որ նորընտիր
Առաջնորդը ունենայ կորովն ու իմա-
տութիւնը շրջող առաջ կրթաւուն՝ առիթ-
ներու, որոնք պիտի նպաստեն իր աշ-
խատանքներուն թեմական կեանքին նկատ

Գրիգոր / Սիմեոն